नेपाली राष्ट्रिय दैनिक अखबारमा चौथो विश्व महिला सम्मेलनले उठाएका मुद्दाको प्राथमिकता

शोध पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, पत्रकारिता तथा आमसञ्चार केन्द्रीय विभाग

रत्नराज्य लक्ष्मी क्याम्पस, प्रदर्शनीमार्ग, काठमाडौं

ओमप्रकाश घिमिरे

परीक्षा रोल नं. :३३०६

रजिष्ट्रेशन नं. :६-१-४०-९५८-९८

स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्ष

पत्रकारिता तथा आमसञ्चार केन्द्रीय विभाग

रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस, काठमाडौं, २०६४

आफ्नै कुरा

त्रिभुवन विश्व विद्यालय पत्रकारिता तथा आम संचार विभाग स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको शोध पत्रकालागि यो अध्ययन गरिएको हो । यो अध्ययन श्रद्धय गुरु लाल देउसा राई(प्रमुख, पत्रकारिता तथा आम संचार वभाग, त्रि.वि.वि.) को निर्देशन, सुझाव र सल्लाहका आधारमा तयार पारिएकोछ । त्यसैले सर्बप्रथम उहाँ प्रति हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छु । उहाँको अमूल्य निर्देशन, सुझाव र सल्लाह र प्रोत्साहनबाट मैले यो शोधपत्र तयार गर्न सकेको हुँ । त्यसबाहेक यस विभाग अन्तर्गतका अन्य गुरुहरूले अध्यापनकाक्रममा सिकाएका धेरै कुराहरू यो अध्ययनकालगि सहयोगी आधार भएका छन् । त्यसैले उहाँहरू प्रति पनि म आभारी छु । बाहिय परिक्षक डा. पियुषराज मिश्रले दिनुभएको सुझावले यो शोधपत्रमा निखार ल्याएको छ । उहाँलाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छु । अध्ययनकालागि आफ्ना अमूल्य सुझाव र सल्लाह दिनुहुने साथीहरू बिमल गौतम, तुला अधिकारी, दिनेश गौतम र दीपक भट्टराई प्रति पनि म आभारी छु । अध्ययन सामग्री संकलन र अन्य कार्यमा सहयोग गर्ने दाजु नवराज घिमिरे, भाइ प्रेम घिमिरे, विपेन्द्र घिमिरे र उमेश घिमिरे एवं बहिनी चन्द्रा घिमिरेलाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छु । अध्ययनका लागि सन्दर्भ सामग्री उपलब्ध गराउन सहयोग गर्नुहुने महिला अधिकारवादी प्रतिभा सुवेदी महिला अध्ययता पंकजा भट्टराई तथा संस्थाहरू नरी चेतना केन्द्र, संचारिका समूह, साफमा नेपाल र मिडिया होमलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । उल्लेखित सबै संघ संस्था र व्यक्तित्वहरूको यो शेधपत्र तयार पार्न त्यत्ति नै सहयोगी भूमिका छ । यो शोधपत्र मेरा लागि एउटा परीक्षा पनि हो र अर्को नयाँ ज्ञान सृजना गर्ने नयाँ अभ्यास पनि हो । त्यसैले यो आफैंमा संवेदनशील र जटिल कार्य थियो । तर सबैको सहयोगले मलाई यो कार्य सम्पन्न गर्न निकै सजिलो भयो । त्यसैले सहयोगी सबै प्रति म पुनः आभार व्यक्त गर्दछु ।

ओमप्रकाश घिमिरे

सिफारिस पत्र

ओमप्रकाश घिमिरेद्वारा नेपाली राष्ट्रिय दैनिक अखबारमा चौथो विश्व महिला सम्मेलनले उठाएका मुद्दाको प्राथमिकता विषयमा तयार गरिएको शोधपत्र मेरो निर्देशन र सुपरिवेक्षणमा सम्पन्न भएको हो । यो सोधपत्रको अन्तिम स्वीकृतिका लगि सिफारिस गर्दछु ।

....

लालदेउसा राई

प्राध्यापक

पत्रकारिता तथा आम संचार केन्द्रिय विभाग

रत्न राज्य लक्ष्मी क्याम्पस, प्रदर्शनीमार्ग, काठमाण्डौ

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, पत्रकारिता तथा आमसञ्चार केन्द्रीय विभाग स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्षका विद्यार्थी ओमप्रकाश घिमिरेद्वारा तयार पारिएको पाँचौ पत्र अन्तर्गत नेपाली राष्ट्रिय दैनिक अखबारमा चौथो विश्व महिला सम्मेलनले उठाएका महिलाका मुद्दाको प्राथमिकता विषयको शेधपत्रलाई अन्तिम स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

मूल्याङ्कन समिति

....

बद्री पौड्याल

विभागीय प्रमुख

....

लालदेउसा राई

शोत्र पत्र निर्देशक

....

डा. पियूषराज मिश्र

वाहिय परिक्षक

मिति :२०६४/१०/

विषय सूची

अध्याय : १ पेज नं.

पृष्ठभूमि ९

१.१ नेपाली पत्रकारिताको विकासक्रम र महिलाको योगदान ९

१.२ संचार माध्यममा महिलाका मुद्दा उठानको विश्व शुरुवात १०

१.३ एसियन मुलुकमा छापा माध्यम र महिला ११

१.४ संयुक्त राष्ट्रसंघीय महिला सम्मेलन र संचारका मुद्दाहरू ११

१.५ नेपाली संचारमाध्यम र महिला १२

१.६ नेपाली दैनिक अखवारमा महिलाका मुद्दा १४

२. **समस्याको कथन** १४

३. **अध्ययनको औचित्य** १६

४. **अध्ययनको उद्देश्य** १६

५. पूर्व कार्यको समिक्षा १७

५.१. संचार संस्थाका प्रकाशन १७

५.१.१ मिडियामा काम गर्ने महिलाको संख्या तथा गुण कसरी बढाउने १७

५.१.२ संचार र महिला विशेषांक -१ र २ १७

५.१.३ पत्रकारितामा महिला प्रश्न १८

५.१.४ लैङ्गिक सवालको अनुगमन १८

५.१.५ ग्लोबल मिडिया मोनिटरिङ्ग प्रोजेक्ट १९

५.१.६ महिला र मिडिया १९

५.२ विश्व महिला सम्मेलन र संचार विषयका सामग्रीहरु २०

५.२.१ पहिलो विश्व महिला सम्मेलन र संचार २०

५.२.२ दोस्रो विश्व महिला सम्मेलन र संचार २०

५.२.३ तेस्रो विश्व महिला सम्मेलनले उठाएका मुद्दाहरू २१

५.२.४ चौथो विश्व महिला सम्मेलनले उठाएका मुद्दाहरू २३

५.२.४.३ रणनीतिक उद्देश्य नं. १ : २४

५.२.४.४ रणनीतिक उद्देश्य नं. २ : २५

६.अध्ययन सीमा २६

६.१ अध्ययनमा परेका अखवारको छोटकरी परिचय २७

७. बेइजिङ्ग सम्मेलनले अघि सारेका १२ बुँदाहरु २८

७.१ बेइजिङ्ग सम्मेलनले अघि सारेका १२ बुँदाको संक्षिप्त परिचय २८

७.१.१ महिला र संचार २९

७.१.२ महिला र स्वास्थ्य २९

७.१.३ महिला शिक्षा र तालीम २९

७.१.४ महिलाविरुद्ध हिंसा ३०

७.१.५ महिला र सशस्त्र द्वन्द्व ३०

७.१.६ महिला र अर्थतन्त्र ३०

७.१.७ सत्ता र निर्णय प्रक्रियामा महिला ३१

७.१.८ महिला विकासका लागि संस्थागत संयन्त्र ३१

७.१.९ महिला र मानव अधिकार ३२

७.१.१० महिला र वातावरण ३२

७.१.११ बालिका ३२

७.१.१२ चेलिबेटी बेचविखन ३३

८. अवधारणागत संरचना ३३

९. पूर्वानुमान ३४

१०. अध्ययन विधि

३४

अध्याय : २

सामग्रीको तालिकीकरण ३६

२.१ पहिलो ब्लक (असार तेस्रो साता)मा प्रकाशित सामग्री ३६

२.२ दोस्रो ब्लक (साउन पहिलो हप्ता) मा प्रकाशित सामग्री ३७

२.३ तेस्रो ब्लक (मंसिर चौथो हप्ता) मा प्रकाशित सामग्री ३७

२.४ चौथो ब्लक (फागुन पहिलो हप्ता) मा प्रकाशित सामग्री ३८

२.५ राजधानी भित्र र बाहिरका सामग्रीको अनुपात ३९

२.६ पाँच अखवारमा १२ बुँदाको अवस्था ४०

२.७ पाँच अखवारका कूल सामग्रीको विषय प्राथमिकता ४१

२.८ प्रकाशित सामग्रीको पेज प्राथमिकिकरण ४३

अध्याय : ३

तथ्याङ्क विश्लेषण

३.१ समग्र तथ्यांकको विश्लेषण ४५

३.१.१ पाँच दैनिकमा महिलाका विषयको समाचार अनुपात ४५

३.१.२ महिलाविरुद्ध हिंसासम्बन्धी घटनाप्रधान समाचारहरू ४५

३.१.३ पहिलो पृष्ठमा नगण्य समाचार ४७

३.१.४ खोजमूलक समाचारहरू पनि थोरै ५०

३.१.५ सकारात्मक पक्ष ५१

३.१.६ महिला स्तम्भ ५१

३.२. महिला सम्बन्धी सामग्रीको प्रस्तुति शैली ५२

३.३ प्रकाशित सामग्रीको तुलनात्मक विश्लेषण ५३

३.४ पाँच अखवारमा कूल सामग्रीको अनुपात ५३

३.५ पाँच अखबारमा १२ बुँदाको अवस्था ५४

३.३.२.१ कान्तिपुर दैनिक ५५

३.३.२.२ राजधानी दैनिक ५५

३.३.२.३ नेपाल समाचारपत्र ५६

३.३.२.४ गोरखापत्र दैनिक ५७

३.३.२.५ अन्नपूर्ण पोष्ट दैनिक ५८

अध्याय : ४

निष्कर्ष र सुझाव

४.१ निष्कर्ष ६०

४.२ सुझाव ६३

सन्दर्भ सामग्री ६७

अनुसूचीहरु

अनुसूची -१ ६९

अनुसूची -२ ७०

अनुसूची -३ ७२

अनुसूची -४ ७३